EVALUAREA CURRICULUMULUI PENTRU ÎNVĂȚAREA ȘI EDUCAȚIA ADULȚILOR: UNELE MODELE DE REFERINȚĂ

CURRICULUM EVALUATION FOR ADULT LEARNING AND EDUCATION: SOME REFERENCE MODELS

Maia ȘEVCIUC, ORCID: 0000-0002-3129-6057
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 378.147:374.71:37.016
e-mail: maia.sevciuc@gmail.com

Introducere. Teoriile evaluative din domeniul curricular intensifică interesul pentru determinarea cadrului de referință al evaluării și propun reflecția asupra practicii educaționale. În acest context, termenul generic de *practică educațională* însumează produsele observabile ale aplicării programului curricular și are în vedere atât relațiile de interdependență între actori, cât și contextele politice și culturale, așa cum sunt ele percepute de către societate. Astfel, în practica educațională, analiza și evaluarea unui curriculum aduce informații relevante care permit: orientarea și corelarea acțiunilor de elaborare, realizare și evaluare a curriculumului; diagnosticarea disfuncționalității și a soluțiilor pentru remedierea lor [2, p.31].

Unele modele de evaluare a curriculumului educațional

Modelul Tyler. Împreună cu R.Gagné și M. Schriven, savantul american R.Tyler valorizează teoria constructivistă a învățării care afirmă importanța controlului comportamentelor cognitive în învățare și deschide astfel o nouă direcție de acțiune în proiectarea curriculumului. În acest proces, evaluarea are un rol reglator, întrucât proiectarea curriculumului este controlată prin evaluări succesive. Modelul conceput de Tyler și colegii săi (1967) pentru proiectare și evaluare este primul model bazat pe paradigma *obiective – experiențe de învățare – evaluare*. În această triadă, obiectivele sunt concepute ca standarde de evaluare și sunt parte a procesului de învățare. Această abordare se regăsește atât în proiectarea curriculumului, cât și în evaluarea acestuia și aduce o nouă viziune asupra procesului de învățare. Principalele caracteristici ale curriculumului valorizate în evaluare sunt următoarele: prioritatea definirii scopurilor față de selecția mijloacelor; definirea obiectivelor sub forma comportamentelor observabile; congruența între componentele proiectului și obiective; neutralitatea valorică a modelului [5].

Modelul evaluării centrată pe decizie elaborat de Stufflebeam și colegii săi în anii ’80 sistematizează elemente semnificative ale modelelor evaluative Tyler (1967) și Starke (1976). Paradigma evaluării a lui Starke păstrează în evaluare elemente din modelele anterioare și, în plus, afirmă necesitatea evaluării calitative și procesuale în contextul aplicării în practica educațională a unor strategii de învățare [3]. În evaluarea centrată pe decizie Stufflebeam analizează curriculumul ca program educațional prin acțiuni dezvoltate de patru nivele care conduc, fiecare în parte, la luarea unor decizii specifice:

- *Evaluarea contextului* constă în aprecierea oportunității obiectivelor în raport cu nevoile sociale care au generat programul și are ca scop luarea unor *decizii de planificare* referitor la relația de determinare dintre obiective și nevoile identificate, dar și aprecierea gradului de adecvare a obiectivelor la aceste nevoi.
- *Evaluarea „intrărilor”* constă în aprecierea gradului de adecvare a strategiilor prevăzute a se derula în plan organizațional sau pedagogic în raport cu obiectivele. Această evaluare are în vedere adoptarea unor *decizii de structurare* prin identificarea unor noi strategii sau adaptarea celor existente la sistemul de obiective.
- *Evaluarea procesului* constă în aprecierea gradului de adecvare a strategiilor implementate în raport cu cele proiectate. Acesată evaluare vizează adoptarea unor *decizii de aplicare* a strategiilor, de operaționalizare și de adaptare a modului de aplicare a acestora funcție de condițiile reale de implementare a curriculumului.
- *Evaluarea produsului* constă în aplicarea gradului de adecvare a rezultatelor obținute în raport cu rezultatele așteptate, adică cu obiectivele și adoptarea unor *decizii de revizuire* care conduc la validarea programului curricular în ansamblul său [4].

Modelul „cutiei deschise”. Încă din 1993, împreună cu Jean-Marie De Ketelle, pedagogul belgian Xavier Roegiers preia și dezvoltă constructiv modelul evaluativ Stufflebeam (1980). Ei abordează problematica evaluării dintr-o perspectivă ce relaționează explicit evaluarea cu procesul de elaborare a curriculumului. Ulterior, Roegiers a sistematizat și operaționalizat anumite elemente care influențează proiectarea și implementarea oricărui curriculum și care au efecte asupra funcționării modelului de evaluare: diversitatea beneficiarilor unui curriculum; diversitatea structurilor educaționale; diversitatea practicilor de formare; diversitatea modalităților de gestionare a sistemelor educaționale sub influența descentralizării și a surselor de finanțare [1].

Aceste elemente exercită o presiune clară asupra domeniului curricular și impun adaptarea modelelor de proiectare și evaluare la o sumă de realități: dimensiunea economică generată de existența legilor de piață, dimensiunea participativă a educației centrată pe elev și, nu în ultimul rând, dimensiunea științifică pe care a căpătat-o educația și dezvoltarea teoriei curriculare prin apelul la expertiză (experți în curriculum, specialiști disciplinari, didacticieni etc.).

Modelul criterial. Acest model cuprinde cinci *criterii de evaluare* care acoperă subcompetențele curriculumului *obiective – strategii – resurse* și un criteriu pentru performanța managerială. Criteriilor le sunt asociați indicatori rafinați apoi în întrebări evaluative.

✓ *Criteriul 1 – Pertinența* permite stabilirea legăturii între obiectivele urmărite prin curriculum și nevoile educative și socioeconomice care vor fi satisfăcute.

✓ *Criteriul 2 – Coerența* dă măsura în care curriculumul are obiective clare, articulate la finalități, conținuturi și activități de învățare semnificative, adecvate obiectivelor și disciplinei de studiu.

✓ *Criteriul 3 – Valoarea metodelor pedagogice* care constituie ansamblul modalităților de învățare prin care sunt realizate obiectivele curriculumului educațional proiectat.

✓ *Criteriul 4 – Adecvare la resursele umane, materiale și financiare.* Calitatea curriculumului depinde, în mod esențial, de resurse umane, materiale și financiare necesare pentru implementarea curriculumului.

✓ *Criteriul 5 – Eficiența* relevă gradul de realizare a obiectivelor curriculumului.

✓ *Criteriul 6 – Calitatea managementului*. Fără un management de calitate care să valorizeze competența tuturor celor implicați în realizarea programului educațional este greu de acceptat că nivelul calitativ va fi acceptabil.

Concluzii. Complexitatea procesului de evaluare a curriculumului rezultată prin cercetarea asupra unor modele de evaluare semnificativă conduce la formularea unor concluzii privind acest aspect:

- Cadrul de referință este esențial pentru dezvoltarea unui model de evaluare a curriculumului în care definirea rolurilor și a relațiilor între „actori" sunt elemente semnificative pentru evaluare.
- Un model evaluativ este funcțional în măsura în care promovează o viziune holistică asupra procesului de evaluare și se centrează pe măsurarea efectelor și acordă importanță interferențelor cauzale și factorilor de context care influențează implementarea curriculumului.
- Adoptarea unui model pentru evaluarea curriculumului necesită o construcție coerentă într-un cadru referențial determinat și utilizarea unei metodologii clare, armonizată cu scopul evaluării.

Referințe:

1. De KETELE, J.-M., ROEGIERS, X. *Méthodologie du recueil d'informations*. Bruxelles: DeBoeck Université, 1993b, pp.91-113.
2. NEAGU, M., ACHIRI, I. *Evaluarea curriculumului școlar proiectat*: Ghid metodologic. Iași: Editura PIM, 2008. 111 p.
3. STARKE, R.E. A Theoretical Statement of responsive Evaluation. In: *Studies in Educational Evaluation*, 1976, pp.19-22.
4. STUFFLEBEAM, D.L. et al. *Educational evaluation and decision making*. Itaska: Peacok, 1971. 236 p.
5. TYLER, R., GAGNÉ, R., SCHRIVEN, M. *Perspective of Curriculum Evaluation.* Chicago: Rand Mc Nally&Company, 1967. 102 p.

Rezumatul a fost elaborat în cadrul Programului de Stat: „Cadrul conceptual, metodologic și managerial al educației nonformale în Republica Moldova". Cifrul: 20.80009.0807.23.